

Карпенко Г.Л.

*Національний університет «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук,
доцент кафедри морського та митного права, доцент*

ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ЕКСПЕРТА ТА СПЕЦІАЛІСТА В ДЕРЖАВНІЙ МИТНІЙ СПРАВІ ЗГІДНО НОВОГО МИТНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

13 березня 2012 р. відбувся останній етап проходження Проекту Закону «Про внесення змін до Митного кодексу України та деяких інших законодавчих актів України» під № 8130-д від 12.05.2011 р, в результаті чого закон підтримано в доопрацьованій редакції.

Для вирішення різноманітних питань, пов'язаних з прийняттям рішень щодо переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України, а також для порушення провадження у справах про контрабанду та митних правопорушень, окрім загальновідомих знань, якими повинні володіти співробітники митних органів, необхідно також застосовувати і спеціальні знання, які в правовій літературі визначаються як сукупність відомостей, отриманих у результаті спеціальної підготовки, що дадуть можливість їхньому володареві аргументовано вирішувати ті або інші питання, які виникають у відповідній сфері. Це обумовлює залучення до здійснення митної справи осіб, які законодавством названі «спеціаліст» та «експерт». В Новому Митному Кодексу України у розділі 11 «Митний контроль» вперше прямо передбачається у ст.327 залучення спеціалістів та експертів для участі у здійсненні митного контролю.

Правовий статус цих осіб визначається також актами Держмитслужби, оскільки Закон України «Про судову експертизу» (Про судову експертизу: Закон України від 25.02.1994 р. № 4038–ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 28. – Ст. 232.) не включає цих осіб та підрозділи, в яких вони працюють, до переліку експертних закладів, правовий статус яких регламентує цей Закон. Необхідно акцентувати увагу на те, що основним завданням експертів у митній справі є надання висновків щодо можливості прийняття рішення відносно переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України.

Специфіка завдань експерта для вирішення питань щодо прийняття управлінського рішення відрізняється від завдань експерта, який залучається для вирішення питань відносно порушення справ про контрабанду та митних правопорушень, тому їхня діяльність регламентується різними нормативно-правовими актами Державної митної служби, в яких визначаються особливості роботи в залежності від завдань, які вони виконують, змісту висновків та особливості їх значення для митної справи.

Здійснення експертизи супроводжується декількома етапами підготовки, без проведення яких експертиза стає неможливою.

Процедура проведення експертизи починається з моменту виникнення необхідності застосування спеціальних знань при здійсненні митного контролю, тож у Новому Митному кодексі України присвячено цілу главу 50 «Митні експертизи», в якій ст. 356 передбачено, що взяття проб (сразків) товарів здійснюється посадовими особами митного органу в рамках процедур митного контролю та митного оформлення з метою встанов-

лення характеристик, визначальних для:

- 1) класифікації товарів згідно з УКТ ЗЕД;
- 2) перевірки задекларованої митної вартості товарів;
- 3) встановлення країни походження товарів;
- 4) встановлення належності товарів до наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів, прекурсорів, сильнодіючих чи отруйних речовин;
- 5) встановлення належності товарів до предметів, що мають художню, історичну чи археологічну цінність;
- 6) встановлення належності товарів до таких, що виготовлені з використанням об'єктів права інтелектуальної власності, що охороняються відповідно до закону.

Також, ст. 357 Нового Митного кодексу України передбачені операції із взятими пробами (зразками) товарів.

Досить детально викладені етапи підготовки та проведення експертизи у вищезазначеному випадку у Постанові Кабінету Міністрів від 12.12.2002 р. № 1862 (Про затвердження Порядку взяття (надання) проб і зразків товарів, проведення досліджень (аналізу, експертизи) з метою їх митного оформлення, а також розпорядження зразками: Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.2002 р. № 1862 // Офіційний вісник України. – 2002. – № 51. – Ст. 2297. – Код акту 23790/2002.), яким затверджено Порядок взяття (надання) проб і зразків товарів, проведення досліджень (аналізу, експертизи) з метою їх митного оформлення, а також розпорядження зразками.

Особливістю експертизи в митній справі є різні види процесуального оформлення процедури підготовки та проведення експертизи в залежності від специфіки діяльності

в митному провадженні та здійсненні правоохоронних функцій. Це також пов'язано з неоднорідністю правозастосовної діяльності митних органів. Завдання митної служби обумовлює застосування митними органами як санкції, так і диспозиції правових норм, а це обумовлює різні правові наслідки: застосування санкції є притягненням до адміністративної відповідальності; застосування диспозиції – це прийняття рішення щодо вирішення питання відносно переміщення товарів та транспортних засобів через митний кордон України. Необхідно підкреслити, що статус експерта в провадженні у справах про порушення митних правил встановлений ст. 502 Нового Митного кодексу України. Але статус експерта закріплений також Кодексом України про адміністративні правопорушення (Кодекс Украины об административных правонарушениях (научно-практический комментарий). – Х.: ООО «Одиссей», 2000. – 1008 с.), який відрізняється від статусу експерта, встановленого Митним кодексом України.